

Μητροπολίτης Ιλαρίωνας: «Το Πατριαρχείο Μόσχας αισθάνεται την ευθύνη του για την ενίσχυση της ρωσικής Ορθόδοξης παρουσίας στο Άγιο Όρος»

Με ευλογία του Αγιωτάτου Πατριάρχη Μόσχας και Πασών των Ρωσιών κ. Κυρίλλου και της Ιεράς Συνόδου ο Μητροπολίτης Βολοκολάμσκ Ιλαρίωνας, Πρόεδρος του Τμήματος Εξωτερικών Εκκλησιαστικών Σχέσεων του Πατριαρχείου Μόσχας, επισκέφθηκε για προσκύνημα το Άγιο Όρος. Στη συνέντευξή που παραχώρησε στο ειδησιογραφικό πρακτορείο «Interfax-Religion» ο Ιεράρχης αναφέρεται στις εντυπώσεις του από την επίσκεψη αυτή.

— Σεβασμιώτατε, ποιο ήταν το πρόγραμμά σας στο Άγιο Όρος και ποιες εντυπώσεις αποκομίσατε από το ταξίδι;

— Το πρόγραμμα επισκέψεως στο Άγιο Όρος ήταν πολύ γεμάτο. Μαζί με τη συνοδεία μου επισκεφθήκαμε δέκα Ιερές Μονές, τέσσερις Ιερές Σκήτες και τρία Κελλιά. Σε πέντε μοναστήρια και δυο σκήτες τελέσαμε Θείες Λειτουργίες. Επίσης ευχήθηκα τον Αρχιμανδρίτη Ιερεμία, Καθηγούμενο της Ιεράς Μονής Αγίου Παντελεήμονα Ρωσικού για τα 95^α γενέθλιά του. Ο Αγιώτατος Πατριάρχης Κύριλλος απέστειλε συγχαρητήριο μήνυμα στον πατέρα Ιερεμία και έδωσε ευλογία να του φορέσω ένα επιστήθιο σταυρό με αφιέρωμα.

Στη διοικητική πρωτεύουσα του Άθω η αντιπροσωπεία μας έτυχε θερμής υποδοχής από τον Πρωτοεπιστάτη του Αγίου Όρους Γέροντα Παύλο Λαυριώτη. Σε όλες τις Ιερές Μονές, τις οποίες επισκεφθήκαμε, μας δέχονταν με θέρμη και εγκαρδιότητα. Η απόσταση που χωρίζει το Άγιο Όρος από τον κόσμο δε μειώνει τη φιλαδελφία και φιλόξενη διάθεση απέναντι στους προσκυνητές. Ενώ

μέσα από την επαφή με την ζωντανή μοναχική αγιορειτική παράδοση, η οποία είναι συγκεντρωμένη γύρω από τη θεία λατρεία, φανερά αισθανθήκαμε την αγιότητα του τόπου και την ιδιαίτερη προστασία του από την Παναγία.

— Αυτό είναι δεύτερο ταξίδι σας στο Άγιο Όρος ως Πρόεδρος του ΤΕΕΣ. Μήπως αυτό σημαίνει ότι ο Άθως γίνεται πλέον μια από τις προτεραιότητες στη δράση του υπό την προεδρία σας Τμήματος;

— Εδώ και δέκα αιώνες το Άγιο Όρος είναι πάρα πολύ σπουδαίο πνευματικό κέντρο της Ορθοδοξίας. Και σχεδόν από την πρώτη στιγμή της ύπαρξής του η αγιορειτική αδελφότητα περιελάμβανε μοναχούς προερχόμενους από διάφορες κατά τόπους Ορθόδοξες Εκκλησίες. Οι σχέσεις της Ρωσικής Ορθόδοξης Εκκλησίας με τον Άθωνα δεν διακόπηκαν ποτέ σε όλη τη διάρκεια της ιστορίας της, και μάλιστα ήταν διμερείς, δηλαδή δεν έρχονταν μόνο οι μοναχοί από τη Ρωσία στο Όρος, αλλά και πολλοί Αγιορείτες διαδραμάτισαν σπουδαίο ρόλο στην ιστορία της Ρωσικής Εκκλησίας. Πρόκειται για τον Αντώνιο των Σηλαίων του Κιέβου, ο οποίος εκάρη μοναχός στην Ιερά Μονή Εσφιγμένου και θεωρείται ιδρυτής του ρωσικού μοναχισμού, τον Άγιο Κυπριανό, Μητροπολίτη Μόσχας, αδελφό της Ιεράς Μονής Μεγίστης Λαύρας, τον Όσιο Μάξιμο τον Γραικό, ο οποίος ασκήτεψε στην Ιερά Μονή Βατοπαιδίου και πολλούς άλλους. Με αυτή την έννοια ανάμεσα στη Ρωσική Εκκλησία και το Άγιο Όρος υπάρχουν ιδιαίτεροι δεσμοί γενικά, αλλά και με ορισμένα Ιερά Σκηνώματά του ειδικά.

Ως συνοδικός οργανισμός της Ρωσικής Εκκλησίας το Τμήμα Εξωτερικών Εκκλησιαστικών Σχέσεων είναι αρμόδιο για αυτές τις σχέσεις. Ο Αγιώτατος Πατριάρχης μου ανέθεσε να επισκέπτομαι κάθε χρόνο τον Άθωνα για τη διατήρηση των διμερών σχέσεων, την παροχή της απαραίτητης βοήθειας στους Ρώσους Αγιορείτες μοναχούς, για την κοινή προσευχή και τον πνευματικό εμπλουτισμό από το θησαυροφυλάκιο της αγιορειτικής μοναχικής παράδοσης.

— Στα πλαίσια της επίσκεψης επισκεφθήκατε ανάμεσα σε άλλα και τις Ιερές Σκήτες Αγίου Ανδρέα και Προφήτη Ηλία. Κάποτε ήταν μεγάλα ρωσικά Ιερά Σκηνώματα, σήμερα εκεί εγκαταβιώνουν Έλληνες μοναχοί. Ποια είναι σήμερα η κατάσταση με τη ρωσική παρουσία στον Άθωνα;

— Παλαιά ο συνολικός αριθμός των Ρώσων Αγιορειτών μοναχών έφτανε μέχρι δυο χιλιάδες, και μαζί με τους εργάτες και προσκυνητές ξεπερνούσε τους πέντε χιλιάδες. Οι Ρώσοι Αγιορείτες εγκαταβίωσαν στην Ιερά Μονή Αγίου Παντελεήμονος και στα εξαρτήματά του, στις Ιερές Σκήτες Αγίου Ανδρέου και Προφήτη Ηλία καθώς και σε πολλά Κελιά, τα οποία ήταν εξαρτήματα διάφορων αγιορειτικών Ιερών Μονών. Εξαιτίας των δραματικών γεγονότων του 20 αιώνα επλήγη σοβαρά ο «ρωσικός Άθως». Λόγω της αδυναμίας επί πολλές δεκαετίες να επανδρωθούν με μοναχούς από τη

Ρωσία, τα Ρωσικά Ιερά Σκηνώματα ερήμωσαν. Έτσι χάθηκαν οι Ιερές Σκήτες Αγίου Ανδρέα και Προφήτη Ηλία και μάλιστα τεράστιες προσπάθειες καταβλήθηκαν ώστε να διατηρηθεί αυτός καθεαυτός ο Ρωσικός αγιορειτικός μοναχισμός.

Σήμερα η αδελφότητα της Ιεράς Μονής Αγίου Παντελεήμονα αριθμεί περίπου 60 μοναχούς. Ένα μέρος από αυτούς υπηρετούν στις Ιερές Σκήτες Ξυλουργού και Νέας Θηβαΐδος, στα Μετόχια Χρωμίτσα του Αγίου Όρους, στην Κωνσταντινούπολη και στη Μόσχα. Επίσης σε πολλές ελληνικές Ιερές Μονές του Αγίου Όρους αγωνίζονται ένας ή δυο Ρώσοι μοναχοί. Μοναχοί προερχόμενοι από τη Ρωσική Εκκλησία εγκαταβιώνουν ακόμα και σε διάφορα κελιά εξαρτήματα των αγιορειτικών Ιερών Μονών. Ο συνολικός αριθμός των Ρώσων μοναχών στο Άγιο Όρος δεν ξεπερνάει τους 100.

— Όπως είναι γνωστό, όλες οι αγιορειτικές Μονές υπάγονται στη δικαιοδοσία του Πατριάρχη Κωνσταντινουπόλεως. Πως η Ρωσική Εκκλησία διατηρεί σχέσεις με την Ιερά Μονή Αγίου Παντελεήμονος το Ρωσικό;

— Η πνευματική δικαιοδοσία του Πατριάρχη Κωνσταντινουπόλεως επί του Αγίου Όρους καθιερώθηκε στο Καταστατικό του Αγίου Όρους και δεν εμποδίζει τις σχέσεις της Ρωσικής Εκκλησίας με αγιορειτικές Ιερές Μονές, συμπεριλαμβανομένου και του Ρωσικού. Επιπλέον η παραδοσιακή αυτονομία του Αγίου Όρους Άθω το καθιστά τρόπον τινά ανεξάρτητο υποκείμενο των διεκκλησιαστικών σχέσεων.

Και όμως εμείς πάντοτε δείχνουμε πλήρη σεβασμό στο κανονικό καθεστώς του Αγίου Όρους ζητώντας ευλογία του Πατριάρχη Κωνσταντινουπόλεως για τις επισκέψεις και ιερουργίες στον Άθω. Ταξιδεύοντας στο Άγιο Όρος οι Ρώσοι Επίσκοποι επίσης λαμβάνουν και την σχετική άδεια της Ιεράς Επιστασίας, ανώτατου αυτού εκτελεστικού οργάνου της πνευματικής διοίκησης του Αγίου Όρους. Η επικοινωνία με όλες τις Ιερές Μονές και την Ιερά Επιστασία γίνεται μέσω της επίσημης αλληλογραφίας.

Αλλά με Ρώσους μοναχούς έχουμε και ανεπίσημους δεσμούς. Η Ρωσική Ορθόδοξη Εκκλησία αισθάνεται την ευθύνη της για την επάνδρωση της Ιεράς Μονής Αγίου Παντελεήμονα, ενώ από την πλευρά του το μοναστήρι εκπροσωπεί τη Ρωσική Ορθοδοξία στο Άγιο Όρος. Αυτά αλλά και ζητήματα καθαρά καθημερινής φύσεως καθιστούν τις σχέσεις μας με το Ρωσικό πιο στενές και τακτικές. Σπουδαίο ρόλο σε αυτές τις σχέσεις ανήκει στο Μετόχιο της Ιεράς Μονής Αγίου Παντελεήμονα στη Μόσχα, το οποίο ευρίσκεται στο χώρο του Ιερού Ναού Αγίου Μεγαλομάρτυρος Νικήτα στην οδό Σβίβαγια γκόρκα και αποτελεί ένα καθίδρυμα, όπου έρχονται όσοι επιθυμούν να γίνουν μοναχοί στο Άγιο Όρος, δοκιμάζονται για πρώτη φορά, μαθαίνοντας τις ιδιαιτερότητες του αγιορειτικού μοναχικού πολιτεύματος.

— **Τυγχάνετε συγγραφέας της μονογραφίας «Sviashennaya tayna tserkvi» (Ιερό απόρρητο της Εκκλησίας), η οποία αναφέρεται σε μια από τις τραγικότερες σελίδες της αγιορειτικής ιστορίας, δηλαδή την έριδα των ονοματολατρών. Πείτε μας, εάν ασχολούνται σήμερα οι Αγιορείτες μοναχοί με θεολογικά ζητήματα**

— Κατά τη διάρκεια της χιλιετούς πορείας του αγιορειτικού μοναχισμού πάντα τίθονταν ζητήματα όχι μόνο πραγματιστικού χαρακτήρα (για την οικονομική κατάσταση ή τον αριθμό των αδελφών), αλλά και εκείνα της πνευματικής φύσεως, με τα οποία ζούσαν οι Αγιορείτες ασκητές. Οι βιβλιοθήκες των αγιορειτικών Ιερών Μονών μαρτυρούν με τη σιωπή τους το νοητικό έργο, το οποίο σε διάφορες εποχές γινόταν εντός των Μονών. Π.χ. κατά την τουρκοκρατία οι Αγιορείτες μοναχοί ενίοτε αναδεικνύοντο πραγματικοί δάσκαλοι του λαού, επαναφέροντας τους ανθρώπους στην πίστη και τον πλήρη εκκλησιαστικό βίο.

Από τον 14 αιώνα το Άγιο Όρος αναδείχθηκε κέντρο ησυχαστικής παράδοσης, η οποία επεκτάθηκε σε πολλές Ιερές Μονές του χριστιανικής οικουμένης. Η παράδοση αυτή μέχρι τις ημέρες μας εξακολουθεί να ζωογονεί το αγιορειτικό μοναχικό πολίτευμα, συμβάλλοντας στην ανάδειξη των σύγχρονων αγίων. Μια από τις εξαιρετικές θεολογικές μορφές της σύγχρονης εποχής είναι ο Γέροντας Παΐσιος Αγιορείτης, ο οποίος αντικατοπτρίζει τις τάσεις του αγιορειτικού μοναχισμού. Βεβαίως, όπως και σε κάθε κοινωνία, εδώ υπάρχουν και λιγότερα προικισμένοι χαρακτήρες, ενώ ορισμένοι μοναχοί κατέχονται από φοβίες απέναντι στην παγκοσμιοποίηση, τον οικουμενισμό και τα παρόμοια. Αλλά στην πλειοψηφία τους η αγιορειτική αδελφότητα, έχοντας συνεχώς ενώπιον της την πνευματική πείρα των Αγιορειτών ασκητών, αντιμετωπίζει όλα τα ζητήματα της εκκλησιαστικής ζωής με μεγαλύτερη διάκριση.

Σε τελική ανάλυση στην χριστιανική ιστορία ο μοναχισμός ήταν συχνά εκείνος, ο οποίος ανελάμβανε το προφητικό λειτούργημα, μεταφέροντας στους ανθρώπους το θείο θέλημα. Όμως ποτέ αυτό το λειτούργημα δεν ασκείτο με σκοπό την καταστροφή της Εκκλησίας, αλλά αντίθετα για την οικοδομή και τη στήριξη των πιστών.

— **Ποιο είναι το καθημερινό πρόγραμμα ενός Αγιορείτη;**

— Στο Άγιο Όρος το εικοσιτετράωρο διαιρείται σε τρία μέρη: ένα οχτάωρο αφιερώνεται στην προσευχή, άλλο οχτάωρο στην εργασία και το τρίτο στην ανάπαυση. Η μοναχοί στις κοινοβιακές Μονές ξυπνάνε κατά κανόνα στις 2 ή 3 τη νύχτα (κοσμική ώρα). Η ημέρα αρχίζει με την προσευχή στο Ναό: Μεσονυκτικό, Όρθρος, Ώρες και Θεία Λειτουργία. Εάν δεν έχει νηστεία και δεν έχει διακόνημα ο μοναχός, ακολουθεί πρωινό. Δυο ώρες πριν τον Εσπερινό διατίθενται για την ανάπαυση. Εν συνεχεία στο Ναό τελείται Εσπερινός με τον κανόνα, ύστερα παρατίθεται γεύμα και ακολουθεί το Μικρό Απόδειπνο. Όμως κάθε μοναχός έχει και το προσωπικό του κανόνα με

κομποσχοίνοι, ο οποίος τελείται μέσα στο κελί. Μετά τη δύση του ηλίου σε πολλά μοναστήρια κλείνουν το ρεύμα, όλοι πάνε για ύπνο. Κάθε μοναχός έχει το δικό του διακόνημα: οι ιερομόναχοι, οι οποίοι είναι περίπου ισάριθμοι με τις Άγιες Τράπεζες της Μονής, πάνε να λειτουργήσουν, οι ψάλτες ανεβαίνουν στο ψαλτήρι, οι μάγειρες ετοιμάζουν το φαγητό, οι αρχοντάρηδες ασχολούνται με το ξενώνα της Μονής, οι βιβλιοθηκάριοι πάνε να μελετάνε τα βιβλία, οι κηπουροί κάνουν βραγιές. Υπάρχει διακόνημα φωτογράφου, πωλητή στην έκθεση, ξεναγού, διευθυντή του γραφείου κλπ.

Ο Καθηγούμενος και οι Γέροντες της Μονής, που φέρουν το αξίωμα των Επιτρόπων, είναι εκείνοι οι οποίοι διοικούν όλη την πνευματική και την οικονομική ζωή της Μονής. Κάθε Ιερά Μονή εκπροσωπείται στο Πρωτάτο διά του αντιπροσώπου αυτής. Ορισμένοι αδελφοί ενδέχεται να υπηρετούν στα Μετόχια. Την ώρα του γεύματος στην τράπεζα διαβάζονται έργα των αγίων πατέρων ή βίοι των αγίων. Εκείνη την ώρα ο Καθηγούμενος μπορεί να ομιλήσει προς οικοδομή των αδελφών. Σε ορισμένες Ιερές Μονές συνέρχεται καθολική σύναξη των αδελφών της Μονής, στα πλαίσια της οποίας συζητιούνται τα σπουδαιότερα θέματα της πνευματικής ή καθημερινής φύσεως, γίνονται συναντήσεις με έμπειρους πνευματικούς, όπου ο καθένας δύναται να θέσει ερώτηση, η οποία τον απασχολεί. Γενικά η ζωή στη Μονή μοιάζει με εκείνη ενός κρατιδίου, και η επιτυχία της σε όλους τους τομείς εξαρτάται από τις συντονισμένες ενέργειες όλων των μελών αυτής. Επίσης τα κοινόβια αναδεικνύουν την εικόνα της Εκκλησίας, και όλη η ζωή τους συγκεντρώνεται στην Ευχαριστία και στην αγάπη προς τον πλησίον, είτε πρόκειται για αδελφό της ίδιας Μονής, είτε για ένα προσκυνητή από μακρινή χώρα.

— Ποια είναι η θέση που κατέχει το Άγιο Όρος και η κληρονομία του στην οικουμενική Ορθοδοξία;

— Το Άγιο Όρος κατέχει πολύ σπουδαία θέση στην Ορθοδοξία ως επίκεντρο του μοναχισμού της ανατολικής χριστιανικής παράδοσης. Εντεύθεν, όπως ποτέ αλλού, οι προερχόμενοι από διάφορες κατά τόπου Εκκλησίες επί τη βάση της ενιαίας αγιορειτικής παράδοσης μαθαίνουν να βρίσκουν μια κοινή γλώσσα, μαθαίνουν τη φιλαδελφία και τον πνευματικό βίο. Είναι πολυσχιδής η κληρονομία του Αγίου Όρους περιλαμβάνοντας την ιδιόμορφη αρχιτεκτονική των Ναών, τους θησαυρούς της αγιογραφικής τέχνης και των τοιχογραφιών μνημειώδους ζωγραφικής, τους ανεκτίμητης αξίας χειρόγραφα και ένα πολύ ιδιαίτερο τρόπο ζωής, ο οποίος αποκρυσταλλωνόταν επί αιώνες. Αυτός είναι που βοηθά τους μοναχούς να μη ξεφεύγουν από τη σωστή γραμμή. Τέλος, είναι και η μεγάλη παράδοση της «νοεράς εργασίας» δια της οποίας ο μοναχισμός γίνεται «το άλας της γης» και «το φως του κόσμου».

— Είναι μέσα στο πρόγραμμα του Πατριάρχη Κυρίλλου η επίσκεψη στο Άγιο Όρος;

— Ως Μητροπολίτης ο Αγιώτατος Πατριάρχης επισκέφθηκε επανειλημμένως το Άγιο Όρος και

αγάπησε ιδιαίτερα αυτό τον τόπο. Οποσδήποτε και θα επισκεφθεί τον Άθωνα με την πρώτη ευκαιρία. Πιο βολικός θα είναι ο συνδυασμός αυτής της επίσκεψης με την επίσημη ειρηνική επίσκεψη στην Ορθόδοξη Εκκλησία της Ελλάδας, η οποία προγραμματίστηκε, σύμφωνα με τα Ιερά Δίπτυχα, για τα προσεχή χρόνια.

Μια πηγή: <https://mospat.ru/gr/news/56330/>